

Ders : 158

Konu : ALAK SURESİ - 2

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ

4- "O, kalemle (yazmayı) öğretti."

Allah, kullarına nice hakikatleri kalemle öğretmiştir. Allah, kullarının zihnini açan, cahilliğini giderendir. Onların bilgisizliğinden doğan hatalarını bağışlayandır. O Allah, kalemle yazı yazmayı öğretendir.

Bu âyette, yazarlığın faziletine bir uyarı da vardır. Bunun da büyük faydaları vardır. Çünkü bütün ilim çeşitleri yazılmasaydı, korunmaz ve bize ulaşmazdı. İlâhî kitaplar da yazıyla nesilden nesile aktarılmıştır. Eğer yazmak olmasaydı din ve dünya ayakta duramazdı.¹ Geçmiş milletlerin sözleri ve haberleri muhafaza edilemez, bilinemezdi. Abdullah b. Ömer (r.a.): "Ey Allah'ın Resûlü, senden dinlediğim hadisleri yazayım mı?" diye sorunca Resûlullah (s.a.v.); "Evet yaz ! Çünkü Allah, kalemle öğretmiştir." buyurdu.²

Âyetteki "Kalemle öğretti" ifadesi hakkında üç görüş vardır:

1. Kalemle öğretilen kişi Hz. Âdem'dir. Çünkü ilk yazan odur.
2. Bu Hz. İdrîstir. Çünkü ilk hattı yazan odur.
3. Kalemle yazan herkes buna dahildir. Çünkü böyle bir kimse ancak Allah'ın öğretmesiyle bilmiş olur.

Sonuç olarak, kalemle ilim öğrenilir, kaydedilir. Kalem dilin yerini tutar, ama dil kalemin yerini tutmaz. Allah, kullarına kalemle yazı yazmayı öğretmiştir. Öyleyse O'na şükredilmelidir. "Kalem" den maksat da yazma âletidir. Yazma âletleri de çağa göre değişir.³

عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمُ

5- "İnsana bilmediğini öğretti."

Allah, insanda olmayan güç ve yetenekleri yaratarak, delil ve belgeler göstererek, âyetler indirerek hem vehbî (Allah vergisi), hem kesbî (çalışmakla kazanılan) ilmi öğretti.

Allah, kalem vasıtasıyla insana bilmediklerini öğreterek onu cehalet, karanlığından kurtarmış, ilmin aydınlığına kavuşturmuştur. İnsan aslında ilimsizdir. Ancak, Allah'ın ihsanı sayesinde ilim sahibi olmuştur. Allah'ın lütfuyla insana her aşamada ilim verilmiş ve ilim kapıları da birbiri ardına açılmıştır.

Yine bilmediklerimizin bir kısmını fitraten getiriyoruz, bir kısmını tabiattan öğreniyoruz. Bir kısmını da Allah'ın gönderdiği kitabından öğreniyoruz.

Hz. Âdem ile bütün varlıkların adlarını Allah bildirdi. Resûlullah (s.a.v.)'e; bilmezken Kur'ân'ı bildirdi, öğretti. Bütün insanoğluna bilmediğini öğrenme kapasitesini O ihsan etti. O, tam kerem sahibidir. Onları cahilliğin karanlığından ilmin aydınlığına kavuşturdu.⁴

¹ a.g.e. Ebu'l-Leys Semerkandî, C.6, sh. 448

² a.g.e. Ali Arslan, C.16, sh. 88

³ a.g.e. Mahmut Toptaş, C.8, sh. 318

⁴ a.g.e. Ebu'l-Leys Semerkandî, C.6, sh. 449

كَأَنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَئِيفٌ ۖ أَلَّا يَرَاهُ مُسْتَقْبِلًا ۗ

6-7 "Hayır! Muhakkak ki insan azgınlık eder. Kendini (cehalet içindeyken) yeterli gördüğü için!"

Müfessirlerin çoğunluğuna göre 6. âyetteki "insan" sözü ile Ebû Cehil kastedilmektedir. Rivayete göre Ebû Cehil, "Lat ve Uzza'ya yemin olsun ki, Muhammed'i namaz kılarken görürsem, mutlaka ensesine binip yüzünü toprağa sürteceğim!" diyerek Peygamber (s.a.v.)'in namaz kılmamasını engellemeye karar vermişti.⁵

Abdullah ibni Abbas (r.a.) şöyle demektedir; "Hz. Peygamber (s.a.v.) namaz kılıyordu. Ebû Cehil oraya geldi ve ben sana bunu yasaklamamış mıydım?" dedi. Resûlullah (s.a.v.) onu kovdu. Ebû Cehil; "Vallahi sen, benim Mekke vadisinde en fazla taraftarı bulunan kimse olduğumu biliyorsun" dedi. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak; "O vakit topluluğunu çağırırsın dursun." (Alak 17-18.) âyetlerini indirdi.⁶

Ebû Cehil'in; Resûlullah (s.a.v.)'e namaz kılarken engel olmak isteyince, birden geri döndü ve garip bir şekilde elleriyle kendini korumaya çalıştığı görülmüş, neden böyle tuhaf davrandığı kendisine sorulunca da şöyle demiştir: " Benimle Muhammed arasında ateşten bir çukur, korkunç bir varlık ve kanatlı bazı şeyler gördüm." Resûlullah (s.a.v) de; " Eğer bana yaklaşırdı melekler onu yakalayıp, parça parça edeceklerdi." buyurmuştur.⁷ Bu olay üzerine bu sûrenin 6-19. ayetleri indi.

6. Ayette geçen "Tağa" kelimesi "azgınlık yapmak" demektir. " Tağut ise azgınlık yapan" kimsedir. Azgın insan şunu söyler: "Allah, gök işlerine karışır, biz de yer işlerine karışırız." İşte azgınlık budur. Halbuki Allah'ın kanunu her yerde geçer.

Ebû Cehil ve arkadaşları Firavun gibi ilahlık davasına kalkışıyor, mallarına, yeteneklerine güveniyor, kibirlenip övünüyorlardı. Hatta Ebû Cehil, "Mekke'de benden daha üstün daha şerefli ve cömerdi yoktur" diye böbürleniyordu.⁸

Burada Ebû Cehil misâldir. Hangi devirde olursa olsun, insan; malına, sevetine, ve makamına güvenmemelidir. Onlarla kibirlenmemeli kendini yeterli görmemelidir. Zenginliğine güvenerek şımaran ve kendini yeterli görerek Allah'a ihtiyacı olmadığını zanneden, nankörlük yapan, azgınlığı, Hakk'a sırt çeviren İnsanın böyle yapmaması istenir. Ama o, Rabbi onu yaratıp, bilgilendirip nimetler verdiği halde yine de nankörlük eder, büyüklük taslar, şükretmek yerine haddi aşar ve âsi olur.

"Benim Allah'a, onun kelamına ihtiyacım yok. Benim düşüncelerim Allah'ın kelamından daha iyidir" der. Bu Ebû Cehil'in anlayışıdır. Günümüzde; " Kanunlarımız Kur'ân'dan daha iyidir" diyenler, Ebû Cehil ile aynı şeyi söylemektedirler. Kendi akıllarını ilahlaştıranlar, "Allah'ı tanımam, O'na ibadet etmem" diyenler kendilerine tapınan insanlardır. İşte bunlar azan insanlardır.⁹

إِنِّى اِلَى رَبِّى الرَّجِىُّ

8- "Şüphesiz dönüş ancak Rabbinedir."

O kimselere ve benzerlerine yazıklar olsun ki, onların dönüp dolaşıp varacakları yer Rabbin huzurudur. İsyen edenler cehenneme, itaat edenler de cennete gireceklerdir.

⁵ Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir, C.5, sh. 653

⁶ a.g.e. Fahrüddin Râzî, C.23, sh. 260-261

⁷ İbn-i Kesir Tefsiri, C.7, sh. 327

⁸ a.g.e. Fahrüddin Râzî, C.23, sh. 261

⁹ a.g.e.Mahmut Toptaş, C.8, sh. 319-320

Yani dünyada mal, servet ve gücüne dayanarak isyan ederse, sonunda Rabbine dönecek ve bu yanlış davranışının sonucunu anlayacaktır. Çünkü bütün insanlar ölecek, sonra yine dirilecek, mahşere sevk edilecek ve hesaba çekilecektir. İnsan bu sonucu düşünmelidir.¹⁰

Her şeyde, her işte, her düşüncede ve her harekette dönüş Allah'adır. O'ndan başka dönecek bir makam ve mevki yoktur. Sâlih kişi de, azgın kişi de, itaat eden kişi de, isyan eden kişi de, haklı olan da, haksız olan da, iyi de, kötü de, zengin de, fakir de O'na döner ve dönecektir.

Sonuç olarak şu hususlar unutulmamalıdır:

1. İnsan, itaatının mükafatını; isyan, azgınlık ve kibrinin de cezasını görecektir.
2. Allah, insanı yeniden noksanlığa, fakirliğe ve ölüme döndürür. Bunu bilen, büyüklük taslamaz.

Alınacak Dersler:

1. Allah, insana kalemle yazmayı öğretmiştir. İnsan da kalemle bilgiyi, ilmi başkalarına aktarmalı, eser bırakmalıdır.
2. Allah, kerîmdir. İtaat edene de isyan edene de nimetini devam ettirir. Öyleyse nimete şükretmeli, nankörlük yaparak isyan edenlerden olmamalıdır.
3. İlim öğrenme, Allah'ın insana ihsan ettiği bir nimettir. Devamlı öğrenmeli, ilme devam edilmelidir. İnsan, azgınlık yapmamalı, Allah'a ibadet etmekten yüz çevirmemeli, kendini yeterli ve hesaba çekilmeyecek zannetmemelidir.
4. Mü'min, malını, gücünü, mevki ve makamını Allah yolunda harcamalı, değerlendirmelidir.
5. Şüphesiz ki dönüş sadece Allah'a dır. Dönüş gününe hazırlık yapılmalıdır.
6. İtaat eden, mükâfatını, isyan eden de cezasını çekecektir.

Not: Bu hafta;

1. Bu dersi bir grup arkadaşımızla işleyelim.
2. Tağut kelimesinin ne anlama geldiğini araştıralım.
3. Bakara suresi 256. ayetin tefsirine bakalım.

¹⁰ a.g.e. Ömer Nasûhî Bilmen, C.8, sh. 4067